

не відбулась, але може відбутися; другі вказують на неможливість такої дії за жодних умов. Отже, мовною нормою має бути недоторканність особи, недоторканні кордони, як зрештою і зазначено в ст. 2, ст. 29, ст. 80, ст. 105, ст. 149 Конституції України, хоча на практиці із трибуни парламенту, виступів політичних шоу часто чуємо недоторканість, недоторканий. Слово воєнний означає «пов'язаний з війною»: воєнні роки, воєнний період, воєнний стан. Стосовний до війська та до військової політики мовна норма – військовий. Тож військова техніка, військовий аташе, військове училище, військова доктрина, а не воєнна доктрина, як часто чуємо, і що суперечить задекларованому позаблоковому статусові України; а також миротворницькі, замість миротворчі сили, Міністерство іноземних, замість закордонних справ, казначейство, замість державна скарбниця, договори заключаються, замість договори укладаються, оголошується наступний порядок денний, оголошується такий порядок денний.

Таким чином, зважаючи на всю теоретичну й практичну значимість проблеми, пов'язаної із кваліфікацією специфічної природи юридичної мови, вона повинна стати окремим об'єктом дослідження в лінгвістичній науці. Необхідна тісна взаємодія лінгвістів і юристів у сфері законотворчості й застосування. Проект будь-якого нормативного акта перед офіційним затвердженням обов'язково повинен проходити спеціальне мовне й стильове редагування; юристи й філологи повинні регулярно проводити науково-практичні заходи для обговорення актуальних питань, адже мовна компетентність у будь-якій сфері юрисдикції позитивно впливає як на долю окремої людини, так і на правосвідомість та правову культуру суспільства загалом. Мовна культура юристів залишатиметься на невисокому рівні доти, поки мова законів не стане еталоном офіційно-ділової мови, показником рівня культури юристів.

Ануфрієва Н. Д.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри правової лінгвістики*

НАВЧАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ІНТЕРФЕРЕНЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Набуття Україною державності і затвердження 10 статтею Конституції України (1996р.) державного статусу української мови означилися активним розвитком та дослідженням термінологій різних галузей знань, а, отже, й української юридичної. Це сприяло виданню юридичних словників різного типу, у тому числі й перекладних, дво- та багатомовних. Але при застосуванні суто юридичних термінів на сьогодні існує проблема перекладу деяких законодавчих термінів з російської мови, оскільки паралельне функціонування української та російської мов створює передумо-

ви для інтерференції, яка охоплює всі мовні рівні. Досить часто елементи російської мови переносяться в українську. Разом із тим значна кількість українських юридичних термінів і досі лишається лексичними кальками з російської мови, хоча існують питомі терміни на позначення відповідних понять юриспруденції. Українська юридична термінологіка на позначення базових юридичних понять потребує подальшого уточнення задля її вноормування і забезпечення відповідності між поняттями та їх вербалізованими термінологічними знаками. Це актуально для сфер як її функціонування (нормативно-процесуальні акти, наукова література, підручники, посібники), так і фіксації (словники, довідники, державні стандарти) й у навчальному процесі. Актуалізують дану проблему й практичні потреби фахівців юридичної галузі: слідчих, дізнавачів, оперативних працівників та ін. Не менш важливим є і той факт, що неточний український відповідник до російського юридичного терміна і, як наслідок, хибне розуміння, тлумачення й застосування законодавчих норм, може бути доленосним для людини.

У зв'язку з цим не втрачають актуальності проблеми перекладу текстів зазначеної галузі. Юридичний переклад вважається одним з найскладніших видів перекладів. Щоб його здійснювати, необхідно, крім усього іншого, володіти спеціальною лексикою. Тому в процесі підготовки вузами висококваліфікованих фахівців особливу увагу необхідно приділити навчанню студентів професійної термінології, оскільки саме термінологія є центральним елементом мови спеціальності, носієм основного предметного змісту; активне оволодіння термінологією полегшує процес навчання, формує вокабулярій майбутнього фахівця; підготовленому спеціалісту допомагає вдосконалити рівень своєї професійної компетентності, поліпшувати процес взаєморозуміння з колегами. З метою усунення чи хоча б послаблення інтерференції термінологічних навичок російської мови на процес засвоєння української термінології, необхідно брати до уваги як спільне, так і відмінне в обох мовах, що дасть змогу в навчальному процесі передбачити потенційні можливості як для позитивного (транспозиції), так і негативного (інтерференції) переносу, й у першому випадку підсилити його, а в другому – побудувати навчальний процес так, щоб запобігти негативному впливу вже сформованих навичок на формування нових. Порівняльні дослідження, направлені на встановлення схожості і відмінності в мовах, дають багатий матеріал для методичного осмислення: як враховувати розбіжності на окремих ділянках мовної системи у відборі та подачі навчального матеріалу; чи завжди труднощі засвоєння певного мовного явища перебувають у прямій залежності від ступеня розбіжності в мовах; які існують можливості для запобігання (попередження) інтерференції і т.ін. Одним із видів порівняння мов є навчальний переклад. Методисти розглядають навчальний переклад як один

із засобів боротьби за чистоту і правильність мови. Переклад – це свідоме порівняння двох мовних систем. Чим більше студенти порівнюють різні форми та мовні засоби, тим уважнішими вони стають до норм обох мов. (Карабан В.І. та ін. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі. – Вінниця, Нова книга, 2003. – 205с.)

Цікавим є визначення навчального перекладу з точки зору психології: «Переклад – це специфічна форма активності, в основі якої лежить установка, що може привести в дію поперемінно або одночасно будь-які мовні засоби, які знаходяться в розпорядженні суб'єкта відповідно до завдань, що стоять перед ним». Тож чим частіше на заняттях з української мови за професійним спрямуванням застосовуватиметься переклад, тим вільніше переходитимуть студенти з однієї мови на іншу, тим глибше знатимуть вони обидві мови.

Одним із ефективних шляхів усунення інтерференції при перекладі є виконання відповідних перекладних вправ, зокрема, на застосування лексичних і граматичних трансформацій, що усувають буквализми і вплив російської мови.

Застосування навчального перекладу тільки тоді принесе користь, коли він проводитиметься систематично і в певній системі. Досить поширеною помилкою в усному та писемному мовленні є інтерференція граматичних форм російської мови. Це зумовлюється відсутністю навичок диференціації подібних форм в українській та російській мовах, тому треба працювати в руслі попередження інтерференції граматичних навичок. В основі всіх вправ практичного характеру має бути прийом зіставлення граматичних форм, що різняться (або не збігаються) в українській та російській мовах. Це дасть можливість студентам усвідомити особливості граматичних форм української мови. Лексична інтерференція російської мови зумовлена недостатнім знанням норм слововживання і сполучення слів української мови. Вибір слова в кожному конкретному випадку повинен відповідати встановленим в українській літературній мові нормам, він повинен бути вмотивованим. Особливу увагу слід приділяти перекладу багатозначних слів. Наприклад, за потреби перекладу російського тексту, в якому є слово «отношение». Російсько-український словник дає кілька відповідників: *ставлення, відношення, причетність; «отношения» – відносини, стосунки, взаємини*. Не одразу легко розмежувати ці слова.

Отже, при перекладі необхідно знати і враховувати перекладні відповідники кожного із значень багатозначного слова. У випадку неправильного визначення значення такого слова лексична інтерференція неминуха, як, відповідно, неминуха й помилка у перекладі. Тому одним із засобів попередження інтерференції під час перекладу є глибокий аналіз тексту оригіналу з метою правильного розуміння його смислу та значення кожного мовного елемента в ньому.